

EIROPAS KOMISIJAS ATBILDES UZ EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTAS ĪPAŠO ZIŅOJUMU

“ENERGOEFEKTIVĪTĀTE UZŅĒMUMOS. ZINĀMS ENERĢIJAS IETAUPIJUMS, BET NEPILNĪBAS PLĀNOŠANĀ UN PROJEKTU ATLASĒ”

KOPSAVILKUMS

I. Energoefektivitāte ir ļoti svarīga, lai sasniegtu vispārējos Enerģētikas savienības mērķus un ES enerģētikas un klimata mērķus 2030. un 2050. gadam, kas izklāstīti Eiropas zaļajā kursā.

Jautājums par energoefektivitātes politikas būtisku stiprināšanu ir iekļauts visos scenārijos, kurus Komisija izstrādājusi 2030. gada klimata mērķrādītāja plānā¹, kā neatņemama to sastāvdaļa. Attiecīgi Komisija paketē “Gatavi mērķrādītājam 55 %” ierosināja pārskatīt Energoefektivitātes direktīvu².

Energoefektivitātes mērķi vajadzētu palielināt no pašreizējā Energoefektivitātes direktīvā noteiktajiem 32,5 % (un valstu enerģētikas un klimata plānos noteiktajiem gandrīz 30 %) līdz 36 % attiecībā uz enerģijas galapatēriņu un līdz 39 % attiecībā uz primāro enerģijas patēriņu, kas atbilst ierosinājumam vēl par 9 % samazināt enerģijas patēriņu ES.

II. Lai enerģētikas pārkārtošanās būtu veiksmīga, visām ekonomikas nozarēm ir jākļūst energoefektīvākām. Uzņēmumi, kas darbojas rūpniecības, transporta un pakalpojumu nozarēs, veido vairāk nekā divas trešdaļas no enerģijas galapatēriņa.

Lielākā daļa energoefektivitātes finansēšanas pasākumu, kurus īsteno dalībvalstis, ietilpst tām noteikto energoefektivitātes pienākumu shēmās saskaņā ar Energoefektivitātes direktīvas 7. pantu. Ar Komisijas priekšlikumu par Energoefektivitātes direktīvas pārskatīšanu šie pienākumi tika pastiprināti, gandrīz divkāršojot nepieciešamo enerģijas ietaupījumu: no 0,8 % līdz 1,5 % no enerģijas galapatēriņa.

Runājot par sektoriem, uz kuriem attiecas īstenotie politikas pasākumi, lielākā daļa enerģijas ietaupījuma, par ko ziņoja dalībvalstis, tika panākta ar transversāliem pasākumiem, kurus nevar attiecināt uz vienu sektoru. Lielākā daļa pasākumu, par kuriem tika paziņots, ir vērsti uz pakalpojumiem un rūpniecību, kas aptver lielāko daļu uzņēmumu (izņemot transporta uzņēmumus), kā arī publisko sektoru.

III. Kohēzijas politikas līdzekļi ir viens no galvenajiem ES finansējuma avotiem, kas atbalsta tiešos ieguldījumus ar mērķi uzlabot energoefektivitāti uzņēmumos. Šis atbalsts ir ļoti svarīgs, jo energoefektivitāte ir viena no jomām, kas saskaras ar lielāko ieguldījumu trūkumu ES, un ES finansējums ir galvenais virzītājspēks, kas ļauj palielināt un piesaistīt ieguldījumus energoefektivitātes uzlabošanas nolūkā.

V. Energoefektivitātes direktīvā ir uzsvērts enerģijas taupīšanas potenciāls un uzņēmumu devums Savienības energoefektivitātes mērķu sasniegšanas nolūkā. Obligātajos valstu energoefektivitātes rīcības plānos (VERP) ir norādītas dalībvalstu vajadzības pēc finansējuma.

¹ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Eiropas 2030. gada klimatisko ieceru vērīena kāpināšana. Investīcijas klimatneitrālā nākotnē cilvēku labā” (COM(2020) 562 final, 17.9.2020.).

² Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Gatavi mērķrādītājam 55 %”: ES 2030. gadam nospraustā klimata mērķrādītāja sasniegšana ceļā uz klimatneitralitāti” (COM(2021) 550 final, 14.7.2021.).

VI. Lai gan dažās programmās nebija norādīta skaidra saikne ar plānošanas dokumentiem, valstu iestāžu atlasītie projekti sniedza ieguldījumu šo prioritāšu īstenošanā. Saskaņā ar 2014.–2020. gada noteikumiem finansēšanas instrumentu izvēle nebija jāpamato, taču jaunajā periodā tas būs jā dara.

VIII. Komisija piekrīt Eiropas Revīzijas palātas (ERP) novērtējumam, ka ieguldījumi kopumā bija efektīvi.

X. 2021.–2027. gada finansēšanas periodā saskaņā ar 2. politikas mērķi (“zaļāka, mazoglekļa ..”) ir definēti divi konkrēti mērķi ar noteiktiem kopīgiem iznākuma un rezultātu rādītājiem. Kohēzijas politikas uzraudzības sistēma ļaus filtrēt rādītājus atbilstīgi specifiskiem mērķiem.

Komisija uzskata, ka primārās enerģijas intensitāte ir arī būtisks rādītājs energoefektivitātes pasākumu mērīšanai.

XI. Komisija uzskata, ka ERP aplēstais devums, kas gūts no ieguldījumiem uzņēmumu energoefektivitātē saistībā ar Eiropas Reģionālās attīstības fondu (ERAF) un Kohēzijas fondu (KF) laikposmā no 2014. līdz 2020. gadam, būtu jāskata 2020. gada energoefektivitātes mērķa kontekstā. Tādējādi saskaņā ar ERP aprēķinos gūtajiem pieņēmumiem varētu aplēst, ka projekta ietaupījumi ir aptuveni 2,3 % no centieniem, kas nepieciešami 2020. gada mērķa sasniegšanai.

Tas ir būtisks devums, vērtējot dažādu tādu dalībnieku kontekstā, kuri veicina energoefektivitātes mērķu sasniegšanu, tādu uzņēmumu kontekstā, kas pārstāv nelielu daļu no tiem, un dažādu tādu pasākumu kontekstā, kurus ievieš dalībvalstis, lai sasniegtu savus energoefektivitātes mērķus saistībā ar Energoefektivitātes direktīvu, Direktīvu par ēku energoefektivitāti, ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmu (ETS), Kopīgo centienu regulu, transportlīdzekļu CO₂ emisiju snieguma standartiem un tādiem citiem politikas pasākumiem kā, piemēram, nodokļu pasākumi, piegādātāju pienākumi, informatīvas kampaņas, viedo skaitītāju izmantošana un ražojumu politika (ekodizains un energomarķējums). Faktiski ES finansējuma atbalsts un jo īpaši ERAF un KF atbalsts ir tikai daļa no centieniem pasaules līmenī.

XII. Pirmais ievilkums. Komisija daļēji piekrīt pirmajam ieteikumam.

Otrais ievilkums. Komisija piekrīt otrajam ieteikumam.

IEVADS

01. Kā noteikts Energoefektivitātes direktīvā, iznākumu var attiecināt uz sniegumu, pakalpojumiem, precēm vai enerģiju.

02. Komisija uzsver, ka energoefektivitātes uzlabošana veicina arī enerģijas tirgus noturību, jo samazina enerģijas pieprasījumu, enerģijas importu un enerģijas patērētāju rēķinus un tā rezultātā arī mazina enerģijas cenu iespējamā pieauguma ekonomisko un sociālo ietekmi.

05. Jaunākajā priekšlikumā par Energoefektivitātes direktīvas pārstrādāšanu — tā 4. pantā — Savienībai ir noteikts saistošs mērķis līdz 2030. gadam samazināt enerģijas patēriņu par 9 % (gan primārās enerģijas patēriņu, gan enerģijas galapatēriņu salīdzinājumā ar 2020. gada atsauces scenārija prognozēm 2030. gadam). Šis jaunais mērķis ir līdz 2030. gadam samazināt enerģijas galapatēriņu par 36 % un primārās enerģijas patēriņu par 39 % saskaņā ar ietekmes novērtējumu, kas pievienots klimata mērķrādītāja plānam³.

07. Pārskatītajā 2018. gada Energoefektivitātes direktīvā valstu mērķi tiek dēvēti par valstu devumiem. To noteikšana ir dalībvalstu ziņā.

³ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Eiropas 2030. gada klimatisko ieceru vēriena kāpināšana. Investīcijas klimatneitrālā nākotnē cilvēku labā” (COM(2020) 562 final, 17.9.2020.).

Eiropas Komisija analizē dalībvalstu noteiktos valstu devumus, lai novērtētu, kā ar tiem kopā tiek nodrošināta ES mērķa sasniegšana. Tomēr, tā kā valstu devumi ir indikatīvi, Komisijai nav tiesību tieši iejaukties šo mērķu noteikšanā.

13. VERP nodrošināja satvaru valstu energoefektivitātes stratēģiju izstrādei un aptvēra energoefektivitātes uzlabošanas pasākumus, lai 2020. gadā varētu sasniegt valstu energoefektivitātes mērķus.

Kā noteikts Energoefektivitātes direktīvā, VERP bija iekļauts politikas pasākumu kopums, kas paredzēts, lai sasniegtu indikatīvo valsts energoefektivitātes mērķi, kuru noteikusi katra dalībvalsts.

VERP kalpoja kā plaši stratēģiski politikas dokumenti, un dalībvalstis varēja izmantot VERP veikto analīzi kohēzijas politikas programmas sagatavošanai, lai identificētu šķēršļus ieguldījumu veikšanai un noteiktu saskaņotu pieeju attiecībā uz energoefektivitātes uzlabošanu valsts līmenī. Tomēr VERP pasākumu tvērums neaprobežojās tikai ar finanšu pasākumiem, kuriem līdzekļi tiek piešķirti no ES vai publiskā finansējuma. VERP politikas tvērums bija plašs, un tajā ietilpa arī tādi politikas pasākumi kā nodokļu pasākumi, piegādātāju pienākumi, informatīvas kampaņas, viedo skaitītāju izmantošana, ražojumu politika (ekodizains un energomarķējums) un būvniecības regulējums.

Visbeidzot, būtu jāprecizē, ka VERP nebija juridiski saistoši ne mērķu, ne iesniegto plānoto pasākumu ziņā un ka tiesiskais regulējums neparedzēja pienākumu izveidot saikni starp VERP un valsts vai ES finansējumu, citstarp saistībā ar ERAF/KF.

APSVĒRUMI

34. b) Lai gan tiešām darbības programmas (DP) vajadzētu saskaņot ar VERP, šo procesu var apgrūtināt tas, ka DP un VERP sagatavošana un pieņemšana nenotiek sinhronizēti.

37. Komisija norāda, ka, lai enerģētikas un klimatiskā pārkārtošanās būtu veiksmīga, visām ekonomikas nozarēm ir jāklūst energoefektīvākām. Uzņēmumi, kas darbojas rūpniecības, transporta un pakalpojumu nozarēs, veido vairāk nekā divas trešdaļas no enerģijas galapatēriņa.

43. Komisija atsaucas uz savām atbildēm par 13. un 34. b) punktu.

44. Slovēnijas vadošā iestāde apstiprināja, ka, atbalstot uzņēmumus ar kohēzijas politikas PA1 un PA3 līdzekļiem darbības programmu sistēmā 2014.–2020. gada periodā, daži specifiski pasākumi ir vērsti arī uz resursefektivitāti un energoefektivitāti uzņēmumos (galvenokārt MVU). Šie pasākumi nav tiešā veidā balstīti uz VERP, bet, izstrādājot šāda veida pasākumus, Ekonomikas ministrija parasti saskaņo darbu ar Infrastruktūras ministriju, kas ir atbildīga par energoefektivitāti. Atbalstot uzņēmumus, resursefektivitāte un energoefektivitāte parasti tiek nodrošināta, izmantojot atlases kritērijus, kur papildu punktus piešķir par devumu resursefektivitātes un energoefektivitātes uzlabošanā⁴.

45. Kopīgo noteikumu regulā ir iekļauts īpašs, veicinošs nosacījums attiecībā uz VERP, kas dalībvalstīm ir jāizpilda, lai varētu saņemt atbildību no Komisijas. Kopīgo noteikumu regulā ir arī paredzēts, ka programmās ir jāiekļauj problēmu kopsavilkums, citstarp par problēmām, kas identificētas VERP. “Saskaņības pārbaude” ir daudz plašāks jēdziens, nevis tikai VERP identificēto problēmu apsvēršana.

75. Komisijas 2014. gada tehniskajos norādījumos “*Financing the energy renovation of buildings with Cohesion Policy funding*” ir uzsvērti standarta nozīme, lemjot par ieguldījumiem energoefektivitātē.

Komisija norāda, ka — saskaņā ar Kopīgo noteikumu regulu 2021.–2027. gada laikposmam — vadošajai iestādei ir jāizraugās tādas darbības, kurās ir panākta vislabākā attiecība starp atbalsta summu, veiktajiem pasākumiem un mērķu sasniegšanu. Atlases kritērijos un procedūrās arī būtu

⁴ Saite uz jaunāko VERP, kas pieņemts Slovēnijā: https://www.energetika-portal.si/fileadmin/dokumenti/publikacije/nepn/dokumenti/nepn_5.0_final_feb-2020.pdf.

jāpiešķir prioritāte darbībām, kas maksimāli palielina ES finansējuma devumu programmas mērķu sasniegšanā. Šo noteikumu mērķis ir novērst tādu projektu atlasī, kuriem ir zems devums programmas mērķu sasniegšanā. Turklāt pirms programmas apstiprināšanas ir jāpamato atbalsta veida izvēle, lai Komisija varētu novērst gadījumus, kad tiek izmantotas dotācijas, ja efektīvāk būtu izmantot finanšu instrumentus.

76. Tika uzskatīts, ka standarti kopā ar citiem politikas pasākumiem ir būtisks instruments, lai līdz 2030. gadam sasniegtu augstākus energoefektivitātes mērķus. Standarti var attiekties uz vairākiem aspektiem, piemēram, prasības par gandrīz nulles enerģijas ēkām — uz ēkām, bet prasības saskaņā ar Ekodizaina direktīvu un Energomarķējuma regulu — uz ražojumiem. Kopīgus standartus uzņēmumiem ir grūtāk noteikt to atšķirīgā rakstura un ES *acquis* dažādības dēļ.

81. Energoefektivitātes riska mazināšanas platformas (*DEEP*) datubāze ir atvērtā koda iniciatīva, kuru Eiropas Komisija atbalsta augšupējas informācijas nolūkos, un tās mērķis jo īpaši ir rūpēties, lai ieguldījumi energoefektivitātē nebūtu riskanti, samazinot energoefektivitātes pasākumu risku, ar kuru saskaras finanšu iestādes un tirgus dalībnieki. Tā nav paredzēta tam, lai izstrādātu oficiālus finanšu vai tehniskus kritērijus saistībā ar minimālajiem vai vidējiem energoefektivitātes mērķiem. Ir svarīgi arī uzsvērt, ka, lai gan *DEEP* ietver vairāk nekā 17 000 projektu, kuru skaits nesen ir pieaudzis un jau pārsniedz 24 000 projektu, dažas apakškopas, kas attiecas uz konkrētām valstīm un konkrētiem pasākumiem, iespējams, nav sasniegušas kritisko lielumu, lai varētu veikt statistiski nozīmīgus salīdzinājumus.

88. Komisija uzsver, ka energoefektivitātes projekti ir bijuši efektīvi, kā ERP norādīja 81.–87. apsvērumā.

Turklāt Komisija uzskata, ka *DEEP* izlase varētu atšķirties no izlases, kuru ERP izmantoja šajā revīzijā, un tādējādi var izskaidrot arī ERP konstatētās atšķirības attiecībā uz vidējām novēršanas izmaksām.

Faktiski vidējās novēršanas izmaksas var būtiski atšķirties atkarībā no konkrētajiem pasākumu veidiem, kā arī starp dažādām dalībvalstīm vai reģioniem. Tāpēc šo mainīgo lielumu relatīvā īpatsvara atšķirības izlasē var radīt atšķirības starp paraugu vidējām vērtībām. Turklāt Komisija uzsver, ka daļu no *DEEP* datubāzē apkopotajiem projektiem varētu uzskatīt par paraugprakses piemēriem attiecībā uz ieguldījumiem energoefektivitātē, kuru mērķis ir parādīt finansiālos ieguvumus no ieguldījumiem energoefektivitātē un veicināt šādu drošu ieguldījumu ekonomisko pamatojumu. Šis varētu būt arī viens no faktoriem, kas samazinātu *DEEP* datubāzes vidējās izmaksas, salīdzinot ar ERAF un KF projektiem.

94. Kopēja atbilde par 94.–98. punktu.

Rentabilitātes novērtējumos ir jāņem vērā ne tikai enerģijas ietaupījums, bet arī daudzkārtējie ieguvumi no ieguldījumiem energoefektivitātē, devums vairāku politikas mērķu sasniegšanā, to spēja arī rosināt privātos ieguldījumus sarežģītākās jomās un to ieguvumi, kas pārsniedz enerģijas ietaupījumu, piemēram, ekonomiskā, sociālā un vides ietekme.

Šeit citstarp ietilpst siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājums, uzņēmumu kopējo izmaksu samazinājums, pateicoties produktivitātes un konkurētspējas pieaugumam, aktīvu vērtības pieaugums, aktīvu lietderīgās lietošanas laika palielināšanās un jaunu darbvieta radīšana. Ilustrējot citu ieguvumu nozīmi rentabilitātes novērtējumos, Starptautiskā Enerģētikas aģentūra (*IEA*) ir aplēsusi, ka rūpniecības sektorā produktivitāte un operatīvie ieguvumi var radīt līdz pat 2,5 reizēm lielāku enerģijas ietaupījuma vērtību⁵.

⁵ Piem., saskaņā ar *IEA* pētījumu “*Capturing the Multiple Benefits of Energy Efficiency*”, ja “produktivitātes vērtību un operatīvos ieguvumus rūpniecības uzņēmumiem integrēja to tradicionālajos iekšējās atdeves aprēķinos, energoefektivitātes pasākumu atmaksāšanās laiks no 4,2 gadiem samazinājās līdz 1,9 gadiem”.

98. Ir rūpīgi jāizvērtē ES fondu līdzekļu izlietojums šādiem projektiem. Ieguldījumu projekta izpildei vajadzētu būt saistītai ne tikai ar tā finansiālo sniegumu, bet arī ar citiem kritērijiem, piemēram, enerģijas ietaupījuma nodrošināšanu, siltumnīcefekta gāzu samazināšanu un kopējo uzņēmuma izmaksu samazināšanu (uzņēmuma konkurētspējas palielināšanu un darbvietu saglabāšanu/radīšanu).

99. Noteiktos apstākļos (piem., atsevišķās dalībvalstīs) dotāciju izmantošana var būt vienīgā pieejamā iespēja īstermiņā, kas ļauj faktiski ieguldīt energoefektivitātes uzlabošanas pasākumos, piemēram, uzņēmumiem, kuriem ir apgrūtināta piekļuve tirgum vai tādas vispār nav, lai tie paši varētu finansēt šādas darbības.

Pirms 2021.–2027. gada programmu apstiprināšanas Komisija pārbaudīs dalībvalstu sniegto pamatojumu dotāciju izmantošanai, lai noskaidrotu, vai konkrētajā dalībvalstī vai reģionā patiešām pastāv apstākļi, kuros ir nepieciešams šādi izmantot dotācijas.

105. Saskaņā ar dalīto pārvaldību ir paredzēts, ka projektu atlase, citstarp tās kritēriju izvēle, ietilpst dalībvalstu vadošo iestāžu pilnvarās un pienākumos. Komisija piedalās kā padomdevēja uzraudzības komitejās, kurās apstiprina projektu atlasē izmantoto metodiku un kritērijus.

Atmaksāšanās laiks nav vienīgais efektivitātes rādītājs, un to varētu būt grūtāk pārbaudīt, jo tas ir atkarīgs no vairākiem *ad hoc* pieņēmumiem. Šis apstāklis var radīt administratīvu slogu projektu virzītājiem un atturēt no ieguldījumu veikšanas, tādējādi graujot politikas mērķus. Ieviestajām procedūrām vajadzētu būt proporcionālām atbalsta summai, un tajās būtu jāņem vērā atbalsta veids un citi specifiski nosacījumi. Turklāt, kā norādīts atbildē uz ERP īpašo ziņojumu 11/2020, Komisija uzskata, ka attiecībā uz ēkām atlases kritēriji un procedūras ir jāpielāgo katra pasākuma konkrētajiem mērķiem, ņemot vērā to, ka šādi ieguldījumi ēkās ir katram projektam specifiski, nestandardizēti un atkarīgi no vairākiem faktoriem, piemēram, no ēkas stāvokļa, klimatiskajiem apstākļiem, darbaspēka izmaksām, enerģijas izmaksām, materiālu izmaksām un izmantošanas veida.

Visbeidzot, 2014. gadā publicētajos Komisijas tehniskajos norādījumos "*Financing the energy renovation of buildings with Cohesion Policy funding*" tika minēts, ka izmaksu efektivitātes novērtēšanai parasti ieteicams izmantot neto pašreizējo vērtību (NPV), nevis vienkāršu atmaksāšanas laiku, jo tādējādi tiek ņemta vērā projekta naudas plūsma visā tā darbības laikā.

107. Likumdevēji definēja kohēzijas politikas programmu snieguma satvaru, pamatojoties uz finanšu un iznākuma rādītājiem, kuri ir jānovērtē vidusposma pārskatā un slēgšanas laikā.

Priekšlikums par programmām, ar kurām uzraudzīt finansēto pasākumu rezultātus, neietilpa regulējuma prasībās un būtu radījis ļoti ievērojamu slogu valsts iestādēm un finansējuma saņēmējiem. Programmu ietekmes novērtējums ir jāveic valstu un ES līmenī.

Likumdevēji definēja snieguma satvara prasības tiesību aktos, kas attiecas uz 2014.–2020. gada periodu. Attiecībā uz laikposmu no 2021. līdz 2027. gadam likumdevēji izmainīja snieguma satvara noteikumus, lai iekļautu rezultātu (iznākuma) rādītājus atbalsta saņēmēju līmenī.

110. Pašreizējais aplēstais siltumnīcefekta gāzu samazināšanas mērķis ir 20 miljoni tonnu CO₂, un tas aptver vairākas ieguldījumu prioritātes, citstarp ieguldījumus energoefektivitātē. Šā mērķa skaitliskā vērtība ir zemāka galvenokārt tāpēc, ka sākotnējās programmās ir novērstas dažas aprēķinu kļūdas.

Netika noteikts kopīgs rādītājs attiecībā uz energoefektivitāti uzņēmumos. Tomēr vairākās programmās tika piemērota 4.b ieguldījumu prioritāte, saskaņā ar kuru tika izmantoti uzņēmuma rādītāji un kopējais rādītājs par aplēsto siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājumu (izmantojot valsts metodikas)⁶.

⁶ <https://cohesiondata.ec.europa.eu/stories/s/In-profile-Cohesion-policy-reducing-GHG/cwbb-y39w>.

112. Katrai programmai specifiskie rezultātu rādītāji 2014.–2020. gadā bija iecerēti kā ietekmes/konteksta rādītāji, ar kuriem paredzēts atspoguļot vispārējo tendenci, kuru plānots veicināt ar konkrēto programmu⁷.

114. Programmai specifiskie rādītāji pēc savas būtības ir attiecināmi tikai uz konkrētu programmu. Tie tika noteikti ar mērķi uzraudzīt atbalstīto projektu dimensiju programmas līmenī.

116. b) 2021.–2027. gada finansēšanas periodā saskaņā ar 2. politikas mērķi (“zaļāka, mazoglekļa ..”) ir noteikti divi atšķirīgi konkrētie mērķi: 2.1. “energoefektivitātes veicināšana un siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana” un 2.2. “atjaunojamo energoresursu veicināšana saskaņā ar Direktīvu (ES) 2018/2001, (..)”. ERAF/KF regulas 2021/1058 I pielikumā abiem konkrētajiem mērķiem ir atsevišķi noteikti atbilstīgie kopējie iznākuma un rezultātu rādītāji. Kohēzijas politikas uzraudzības sistēma (kas tiek nodrošināta ar Kopīgo noteikumu regulu (ES) 2021/1060) ļaus filtrēt rādītājus atbilstīgi konkrētiem mērķiem.

Komisija uzskata, ka primārās enerģijas intensitāte ir būtisks rādītājs arī energoefektivitātes pasākumu mērīšanai.

Turklāt — attiecībā uz ēkām — metodoloģijā, kas izklāstīta Direktīvā par ēku energoefektivitāti (3. pants un I pielikums), atjaunojamie energoresursi ir identificēti kā viens no ēkas energoefektivitātes elementiem. Ēkas energoefektivitāti izsaka kilovatstundās uz kvadrātmetru (kWh/m²) gadā. Šajā mērvienībā ir apvienots enerģijas pieprasījums, patēriņš un ražošana uz vietas (gāzes tīkls, elektroenerģijas tīkls un atjaunojamie energoresursi uz vietas). Ēkas energoefektivitātes aprēķināšanas nolūkā svarīgs ir gan enerģijas ietaupījums, gan saražotie atjaunojamie energoresursi.

120. Komisija uzskata, ka ERP aplēstais devums būtu jāskata kontekstā. Jo īpaši tajā būtu jāņem vērā dažādie pasākumi, kurus dalībvalstis īsteno, lai sasniegtu kopējo mērķi. Energoefektivitāti veicina arī citi politikas pasākumi, t. i., nodokļu pasākumi, piegādātāju pienākumi, informatīvas kampaņas, viedo skaitītāju izmantošana un ražojumu politika (ekodizains un energomarķējums).

Turklāt Komisija uzskata, ka ERP aplēstais devums būtu jāskata saistībā ar 2020. gada energoefektivitātes mērķi, nevis 2030. gada mērķi, jo projekti atbilst 2014.–2020. gada plānošanas periodam un par 2030. gada energoefektivitātes mērķi vienošanās tika panākta tikai 2014.–2020. gada plānošanas perioda beigās, kad likumdevēji 2018. gada decembrī pieņēma Direktīvu (ES) 2018/2002, ar ko groza Energoefektivitātes direktīvu. Tāpēc vēsturiskais atskaites punkts būtu 2013. gads, un saskaņā ar ERP piedāvāto loģiku 2020. gada energoefektivitātes mērķu sasniegšanai noteiktais nepieciešamais ietaupījums 2014. gada sākumā, kad sākās 2014.–2020. gada plānošanas periods, bija 21 Mtoe. Tādējādi varētu aplēst, ka projekta ietaupījumi, tiklīdz visi finansētie projekti sāks darboties, būs aptuveni 2,3 % no centieniem, kas nepieciešami 2020. gada mērķa sasniegšanai.

SECINĀJUMI UN IETEIKUMI

123. Kā uzsvērts iepriekš, izmantojot kohēzijas politikas līdzekļus enerģētikas jomā, uzdevums ir sekmēt Savienības klimata un enerģētikas mērķu, citstarp energoefektivitātes mērķu, sasniegšanu.

Eiropas Komisija uzskata, ka pretēji vispārīgajam apgalvojumam šajā punktā ziņojuma kopējie rezultāti liecina, ka nozares projekti ir snieguši būtisku devumu ES mērķu sasniegšanā. Tas tika panākts nevis par spīti tam, bet gan pateicoties tam, ka dalībvalstis bija pilnvarotas izmantot atlases kritērijus un procedūras, kas šai nolūkā bija piemērotas konkrētajā valstī un reģionālajā kontekstā. 2021.–2027. gada satvarā ir iekļauti noteikumi, kas varētu uzlabot efektivitāti, piemēram, labāka saskaņošana ar stratēģisko satvaru ES līmenī, aktīvāka Komisijas iesaiste lēmumu pieņemšanā par

⁷ Sk. jēdzienu un ieteikumu dokumentu:

https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_monitoring_evaluation_en.pdf.

atbalsta veidu un atvieglotas procedūras dotāciju un finanšu instrumentu apvienošanai. Tomēr, ņemot vērā to, ka visā ES un nereti arī dalībvalstu mērogā ievērojami atšķiras piekļuve finansējumam, uzņēmumu spēja, ienākumu līmenis un tirgus nepilnību raksturs, efektivitātei varētu kaitēt tas, ja lēmumi par projektu atlases kritērijiem un procedūrām tiktu pieņemti ES līmenī.

1. ieteikums. Novērtēt kohēzijas politikas līdzekļu potenciālo un faktisko devumu energoefektivitātes uzlabošanas nolūkā

Komisija nepiekrīt šā ieteikuma a) daļai.

a) Komisija savā 2021.–2027. gada programmu novērtējumā apsvērs, vai plānotais energoefektivitātes finansējums var nodrošināt vislabāko iespējamo pievienoto vērtību, kas atbilst ES mērķiem un prioritātēm, kā arī valsts, reģionālajām un vietējām vajadzībām un ierobežojumiem. Komisija arī izvērtēs ar nacionālajiem enerģētikas un klimata plāniem saistītā veicinošā nosacījuma izpildi.

Komisija piekrīt šā ieteikuma b) daļai.

130. Tika uzskatīts, ka standarti kopā ar citiem politikas pasākumiem ir būtisks instruments, lai līdz 2030. gadam sasniegtu augstākus energoefektivitātes mērķus. Standarti var attiekties uz vairākiem aspektiem, piemēram, prasības par gandrīz nulles enerģijas ēkām — uz ēkām, bet prasības saskaņā ar Ekodizaina direktīvu un Energomarķējuma regulu — uz ražojumiem. Kopīgus standartus uzņēmumiem ir grūtāk noteikt to atšķirīgā rakstura un ES *acquis* dažādības dēļ.

132. Komisija uzskata, ka izmaksu lietderības novērtējumos ir jāņem vērā ne tikai enerģijas ietaupījums, bet arī daudzkārtējie ieguvumi no ieguldījumiem energoefektivitātē, devums vairāku tādu politikas mērķu sasniegšanā, kas izvirzīti saistībā ar īstenotajiem intervences pasākumiem, un to sniegtie ieguvumi, kas nav saistīti ar enerģijas ietaupījumu. Šeit citstarp ietilpst siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājums, uzņēmumu kopējo izmaksu samazinājums, pateicoties produktivitātes un konkurētspējas pieaugumam, aktīvu vērtības pieaugums, aktīvu lietderīgās lietošanas laika palielināšanās un jaunu darbvieta radīšana.

Šo citu ieguvumu pozitīvā finansiālā ietekme uz uzņēmumiem var būt lielāka — dažos gadījumos daudzkārt lielāka — nekā tā, ko rada enerģijas ietaupījums.

2. ieteikums. Pārbaudīt, vai finansēšanas instrumenta izvēle ir pienācīgi pamatota

Komisija piekrīt šim ieteikumam.

137. Izmantojot kopīgus rādītājus 2014.–2020. gadam, var identificēt konkrētus sasniegumus, kas saistīti ar 4.b ieguldījumu prioritāti “sekmēt energoefektivitāti un atjaunojamo energoresursu izmantošanu”. Tika papildus paplašināts kopīgu rādītāju saraksts, iekļaujot rezultātu (iznākuma) rādītājus attiecībā uz 2021.–2027. gada programmām.

138. Komisija atsaucas uz savu atbildi par 116. punktu.

139. Komisija atsaucas uz savu atbildi par 120. punktu.